

عنوان روایت پژوهی: بهبود خشونت در هنرجویان

افسانه عظیمی محله

دکتری، علوم و صنایع غذایی، دانشگاه آزاد سبزوار

Afsanehazimi64@yahoo.com

۰۹۱۴۴۴۵۳۴۳۱

چکیده:

خشونت عبارتست از رفتاری که هدف آن صدمه زدن به خود یا به دیگری می باشد در این تعریف قصد و نیت فرد مهم است. یعنی رفتاری پرخاشگری محسوب می شود که از روی قصد و عمد برای صدمه زدن به دیگری یا به خود انجام گرفته باشد (کریمی، ۱۳۷۸). پرخاشگری به منظور توصیف مجموعه ای از رفتارهای برون ریزانه مورد استفاده قرار می گیرد که در همه آنها مشخصه ی تجاوز به حقوق افراد دیگر اجتماع و تأثیر آزارنده ی این رفتار مشترک است. اعمال پرخاشگرانه شامل رفتارهای جسمی و کلامی پرخاشگری نظیر تهدید کردن، مشاجره ی لفظی و... همچنین ویرانی دارایی است.

برخی از روان شناسان پرخاشگری را رفتاری می دانند که به دیگران آسیب می رساند یا بالقوه می تواند آسیب برساند. پرخاشگری ممکن است بدنی، لفظی یا به صورت تجاوز به حقوق دیگران باشد این روانشناسان بین پرخاشگری وسیله ای و پرخاشگری خصمانه تمایز قائل شده اند. هنرآموزان یکی از افراد کلیدی هستند که نقش مهمی در پرورش نیروهای فرهنگی- اجتماعی- اقتصادی در زندگی هنرجویان دارند و می توانند دانش هنرجویان را که جزئی از افراد جامعه هستند و در آینده نقش ایفا می کنند هدایت و راهنمایی کنند تا بتوانند آینده ی جامعه خود را به دست خود رقم زنند معلم یکی از ارکان مهم نظام آموزش و پرورش است و نقشی ماندگار و وظایفی اثرگذار در فرایند تعلیم و تربیت دارد. یکی از مهم ترین آنان، هدایتگری و نقش تربیتی معلم است. در تعلیم و تربیت اسلامی، معلمی شغل انبیا است و از معلم به مثابه مربی، الگو و اسوه یاد شده است که علاوه بر تعلیم، در هدایت و تربیت مربیان نیز نقشی فعال و مؤثر دارد.

با توجه به تجارب روایتی پیرامون مسئله بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان به دست آمده می توان گفت نظرات همکاران فرهنگی راجع به بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان در این رابطه کاملاً صحیح و مبتنی بر واقعیت است. از این رو پیشنهاد می شود مباحث بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و ناسازگاری در محیط مدرسه با محوریت سند تحول بنیادین مطرح گردد. صاحب نظران حوزه علوم اجتماعی در مورد پرخاشگری به دو گروه تقسیم شده اند گروهی معتقدند که پرخاشگری ذاتی و فطری است و گروهی دیگر آن را حاصل عوامل اجتماعی در نتیجه اکتسابی می دانند و هر دو گروه برای تأیید نظریات خود شواهد و دلایلی را مطرح می کنند.

واژگان کلیدی: خشونت-هنرجو- هنرستان

۱- مقدمه:

اولین سؤالی که در مورد رفتارهای ناپهنجار افراد خصوصاً مشکلات رفتاری - ایذائی از جمله پرخاشگری مطرح می شود این است که علل پرخاشگری چیست؟

از مطالعه و بررسی علل پرخاشگری دانش آموزان منطقه و استفاده از نظریات صاحب نظران علوم اجتماعی و روانشناسی و یافته های محققین می توان به عوامل شخصیتی، عوامل آموزشی، عوامل اجتماعی و عوامل خانوادگی بعنوان علل پرخاشگری دانش آموزان نامبرد در زیر توضیحاتی در این خصوص بیان می شود. پرداختن به مسئله بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان یکی از اساسی ترین مسائلی است که می توان به آن پرداخت و همچنین در این رابطه موضوع مهمی که جای بحث دارد موضوع ناسازگاری در محیط مدرسه است. پرداختن به این مسئله و مستند سازی تجربیات در این رابطه می تواند راهبرد های تربیتی و اخلاقی غیر قابل وصفی را در اختیار دانش آموزان و معلمان قرار دهد.

«پرخاشگری یکی از رایج ترین واکنش های یک فرد نسبت به ناراحتی ها و ناکامی هایی است که به منظور صدمه رساندن به دیگران، کسب پاداش، رضای نیازها با رفع موانع انجام می شود. چون تمام رفتارها و اعمال انسان ها دارای هدف است، رفتار پرخاشگرانه نیز هدف دارد. هدف، مهمترین عامل در توجیه نوع رفتار است. به طور کلی پرخاشگری، رفتارهای تهاجمی و خصمانه، واکنشی نسبت به ناکامی و سرکوبی امیال است که زاییده تعامل پیچیده بین وضعیت محیطی و تغییرات بیوشیمیایی و عوامل فرهنگی و پاسخ های آموخته شده است و به صورت ضرب و جرح، آزار و اذیت، تخریب و صدمه رسانی به دیگران بروز می کنند» (شفیع آبادی، ۱۳۷۲، صص، ۸۹-۸۸)

همکاران فرهنگی بر این باورند که در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان می توان تجارب مستند شده و روایتی پرمغز و پر محتوایی را ارائه نمود که بتوان در اختیار سایر همکاران قرار داد. با وجود دگرگونی در ساختار خانواده و نقش های خانوادگی، بی تردید خانواده همچنان یکی از ارکان و نهادهای اصلی جامعه به شمار می رود. اهمیت خانواده از این رو است که نه تنها محیط مناسبی برای همسران به شمار می آید، بلکه وظیفه جامعه پذیری و تربیت نسل های آتی را نیز بر عهده دارد. اهمیت والای خانواده زمانی بهتر درک می گردد که به کارکردهای اساسی و بنیادین آن توجه کنیم. یکی از این کارکردهای اصلی، تکوین و شکل دهی شخصیت های انسان هاست. ایفای بهینه این کارکردها، نه تنها برای بقای خانواده، بلکه برای تداوم جامعه و انسجام اجتماعی نیز ضروری است، ولی با این وصف، هم اکنون خانواده دچار آسیب هایی نظیر: طلاق، اختلافات زناشویی، خودکشی، کودکان فراری و پرخاشگری در خانواده شده است.

پرخاشگری پدیده ای است که روابط سالم خانوادگی را که برای تحکیم خانواده لازم و ضروری است، متزلزل ساخته، بعضاً از بین می برد. ممکن است برخی افراد تعجب کنند، اما این واقعیت دارد که بیشتر پرخاشگری ها در خانواده ها روی می دهد. برای مثال، آمریکاییان چنان در معرض پرخاشگری های اعضای خانواده خود قرار دارند که خانواده را پس از پلیس و ارتش، خشن ترین نهاد اجتماعی نامیده اند. برخی مدعی اند پرخاشگری در خانواده مهمترین مسأله اجتماعی است که امروزه آمریکاییان با آن دست به گریبانند.

یکی از پدیده هایی که مطالعه آن به سه حوزه جامعه شناسی، روان شناسی و فرهنگ بسیار مربوط است، پرخاشگری و رفتارهای پرخاشگرانه است. رفتارهای خشونت آمیز را می توان در گستره وسیعی از حوزه های جامعه شناسی و روان شناسی مورد تحقیق و مطالعه قرار داد. بیان ضرورت و اهمیت موضوع

بالا بودن جمعیت جوان کشور این واقعیت مهم را گوشزد می کند که برای فراهم آوردن اثری مناسب جهت رشد این گروه سنی در همه جهات زندگی همه ما مسئول و معتقدیم. بنابراین لازم است والدین، معلمان، استادان، مدیران نهادهای آموزشی و پرورشی و بطور کلی همه مسئولان کشور مهمترین و اساسی ترین وظایف خود را پیرامون رفع نیازهای ضروری و آینده این قشر عظیم متمرکز سازند روشن است که اگر حرکات تفکرات و تصمیمات بسیار متفاوت نوجوانان و جوانان امروز در مسیر و جایگاه منطقی خود قرار نگیرند ممکن است این امر عواقب و عوارض وخیمی را به دنبال داشته باشد

در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ شروع به تدریس در پایه دهم صنایع غذایی نمودم. تجربه حاضر مربوط به وضعیت دانش آموزی است که رفتار او نه تنها برای من بلکه برای دانش آموزان کلاس و حتی دیگر دانش آموزان مدرسه نیز خوش آیند نبود. این رفتار پرخاشگرانه بر عملکرد درسی او نیز تاثیر گذاشته بود و اعتراض و شکایت بچه ها مبنی بر این که، پریا مرا زد و موهام را کشید، او حرف بد زد، دائماً رو به افزایش بود. با وضعیتی که بوجود آمده بود، تصمیم گرفتم در این رابطه دست به اقدام بزنم تا تحولی را در نحوه کار آموزشی و پرورشی کلاسی و محیط مدرسه ایجاد کنم. برای این کار فکر کردم ابتدا بهتر است از خود دانش آموز و دیگر دانش آموزان بپرسم که چرا او موجب اختلال و بی نظمی در کلاس و مدرسه شده، آن دانش آموز فقط سکوت می کرد و پاسخ هایی که از طرف بچه ها ارائه می شد نیز گره ای را از مشکلم باز نکرد.

روزی وارد کلاس شدم و دیدم وضع کلاسی با وجود این دانش آموز بسیار شلوغ و بی نظم شده است. هنگام ورود چیزی نگفته و سکوت کردم. همه نیز ساکت شدند. بعد از چند دقیقه مشغول حرف زدن و نصیحت کردن شدم (به طوری که مخاطب من تمام دانش آموزان بودند) چرا شما دست به رفتارهای زشت میزنید و.... در آن لحظه از بچه ها خواستم در مساله ای به من کمک کنند با عنوان: «بچه ها چه کار کنیم تا با هم دوست و مهربان باشیم. می خواهیم صفات یک دوست و دانش آموز خوب را از زبان شما بشنوم.» پس از چند دقیقه فرصت دادن به آنها، بچه ها مواردی را بیان کردند و من آنها را روی تخته یادداشت کردم که به شرح ذیل می باشد:-

- یک دوست خوب باید نسبت به همه مهربان باشد
- یک دوست خوب باید راستگو باشد
- یک دوست خوب باید راز دار باشد

-یک دوست خوب باید به کوچکترها و بزرگترها کمک کند و مواردی از این قبیل.

همان طور که بچه ها در این مورد نظر می دادند، دانش آموز پاد شده را تحت نظر داشتیم و سعی کرده نظر او را نیز در این رابطه جویا شوم و مثل سایر نظرهای روی تخته یادداشت کردم، سعی کردم نظرات دانش آموزان را به این سمت سوق دهم که یک دوست خوب برای درک علل رفتار دوستش تلاش می کند و از پرخاشگری و اعمال خشونت پرهیز می کند، فعالیت فوق توانست تا حدودی نظرات بچه ها در مورد ویژگی های یک دوست خوب را یکپارچه کند.

وقتی به منزل رفتم، احساس کردم که باید مطالعه بیشتری در این زمینه انجام دهم. با مراجعه به کتاب راهنمایی و مشاوره، اطلاعات دقیقتری را در زمینه علل پرخاشگری به دست آوردم. تصمیم گرفتم برای حل این مشکل علاوه بر نظرات دانش آموزان و مراجعه به کتاب مشاوره از همکاران مدرسه نیز اطلاعات و راه حلی را کسب کنم. همکاری عقیده داشت که این مشکل حل شدنی نیست. چون که چنین مشکلاتی همیشه در مدرسه وجود دارند و بهترین راه حل برای آن اخراج دانش آموز است. مدیر و معاون آموزشگاه که از آزار و اذیت این دانش آموز آگاهی داشتند، در همان جلسه دوباره پرونده او را مورد بررسی قرار داده و مشخص شد که این دانش آموز با این رفتار از نظر درسی نیز دارای افت تحصیلی بوده است. پس از مطالعه اطلاعات جمع آوری شده، شروع به جمع بندی و رفع کاستی های آن کردم و روش های گوناگونی در برخورد با این دانش آموز در مدرسه و خانواده را فهرست کرده و با تجزیه و تحلیل آن ها خلاصه ای از علل و عوامل به شرح زیر جمع آوری شد:

-آشنا نبودن خانواده با چگونگی نحوه برخورد با فرزندشان

-مشکلات اخلاقی و اعتقادی در خانواده

- مشکلات اقتصادی

-داشتن معلول جسمی در خانواده

- توجه نداشتن به خواسته های او

- نداشتن هدف و برنامه درستی برای زندگی کردن

- تنبیه بدنی و سرزنش شدن از طرف خانواده، خصوصا مادر.

مقابله با ناهنجاری های رفتاری دانش آموزان از اهمیت زیادی برخوردار است دانش آموزان که رفتار نارسای اخلاقی و رفتاری هستند به کمک و یاری نیاز دارند لذا بایستی ریشه های این نارسائیه شناسایی شده و راههای کاهش و نهایتا درمان آنها مشخص گردد. پرخاشگری که به صورت رفتارهای پرخاشگرانه مشخص می شود ناشی از محرومیتها و کمبودهای فرد می باشد محیط و افرادی که فرد با آنها در ارتباط است نقش موثری در این فرایند دارند در سال تحصیلی اخیر بعد از گذشت چند روزی از نیمسال اول تحصیلی متأسفانه شاهد مشکل و مسئله ای در یکی از دانش آموزان شدم. مسئله به این قرار بود: دانش آموز مورد نظر دچار مشکلات اخلاقی و ناهنجاری های رفتاری از جمله پرخاشگری بود این مسئله بر روی روابط وی با همسالان تاثیر منفی گذاشته بود به همین دلیل سعی نمودم با ارائه راهکار های خلاقانه مشکل پرخاشگری را در وی کاهش دهم. سوآل های زیر می تواند به هر چه دقیق تر شدن موضوع و مسأله تحقیق و مشخص شدن آن کمک کند. در این رابطه با توجه به مسئله مورد نظر سوالاتی مطرح بود که در صورت مثبت بودن پاسخ این سوالات، انجام فعالیت پژوهشی ضروری به نظر می رسید.

✓ آیا موضوع بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان، یکی از مهمترین مسائل و دغدغه های من در محیط آموزشی است؟

✓ آیا می توان موضوع ناسازگاری در محیط مدرسه را در مدت کوتاه، حداکثر سه یا چهار ماه، بررسی کرده و نتیجه علمی آن را مشاهده کرد؟

✓ آیا موضوع بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان، ممکن است تغییری در کلاس درس و مدرسه به وجود آورد؟ یا صرفا یک امر ذهنی و مجرد است؟

✓ آیا می توان در مورد موضوع ناسازگاری در محیط مدرسه اطلاعات لازم و کافی به دست آورد؟ چنین تحقیقی امکان پذیر است یا نه؟

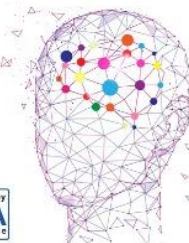
✓ بنا بر این با پاسخ به سوالات فوق فعالیت پژوهشی خود را در این راستا شروع نمودم.

اهداف تجربه

هدف اصلی: تلاش و کوشش در رابطه با حل مسئله مطرح شده در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان

اهداف فرعی:

- بهبود مشارکت اولیا و مربیان و تقویت ارتباط معلمان با اولیا و دانش آموزان به عنوان مثلث آموزشی و تربیتی مدرسه

- تدوین مستند سازی تجربیات در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و ناسازگاری در محیط مدرسه
- بهبود سطح آگاهی دانش آموزان و اولیا و کسب تجربیات بیشتر در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان

۲- روش شناسی : (نوع تحلیل، روش گردآوری مطالب، جامعه آماری، مدل نمونه گیری، روش تحلیل یافته ها و...)

از نظر مفهومی، واژه پرخاشگری ناظر به نوع شدت عمل در مقابل دیگران به مفهوم کلی اعم از فردی، جمعی، کلامی، رفتاری ایجابی و سلبی است (طاهری، ۱۳۸۱: ۱۲). پرخاش معنای متقن و مشخصی ندارد؛ برای نمونه برخی از تعاریف آن تنها بر جنبه فیزیکی تأکید کرده، هر فعل یا رفتار تهدیدآمیزی را که به قصد ایراد صدمه صورت گیرد و عملاً به ایراد صدمه و آسیب منجرشود یا احتمال ایراد صدمه و آسیب را در پی داشته باشد، در زمره رفتارهای پرخاشگرانه محسوب می کنند. سازمان جهانی بهداشت در تعریف خود از پرخاش بیان می دارد: «پرخاش استفاده عمدی از نیرو یا قدرت فیزیکی، ارباب یا تهدید بر خود یا دیگری است که علیه یک گروه یا جامعه صورت گرفته و به آسیب جسمی مرکز یا آسیب روانی سوء رشد و تکامل یا محرومیت منجر شود یا احتمال وقوع این نتایج متصور شود» (سازمان جهانی بهداشت، ۱۳۸۰: ۱۳۸). اگرچه عمده تحقیقات انجام یافته ی مرتبط، به چگونگی رابطه در این مقوله پرداخته اند، اما مطالعات محدودی به بررسی متغیرهای همبسته با آن اختصاص یافته اند که اساس ارائه ی یک رویکرد پیشگیرانه و مداخله ای مؤثر است، به ویژه آنکه شکل پژوهشگری در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و ماهیت آن در سال های اخیر تغییر یافته است. اکثر محققان توافق دارند که مبحث بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و رابطه آن با ناسازگاری در محیط مدرسه از مسائل مورد انتظار در جامعه پژوهشی است.

یکی از بهترین روش های پژوهش پیرامون بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان، استفاده از نظرات پژوهشگران موفق است. با توجه به اینکه مسائل مربوط به بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان ابعاد و جنبه های مختلفی را در بر می گیرد، لذا ارائه ی اطلاعات جامع از فاکتورهای تحقیقاتی مربوط به آن دشوار است. تاکنون در جامعه ما درباره ی موضوع بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان در موسسات آموزش عالی و تأثیر آن بر ناسازگاری در محیط مدرسه و عملکرد آن ها بررسی هایی صورت گرفته است. اما باز هم جا دارد که روی این مسئله کار شود. فقدان ابزار مناسب برای ارزیابی پژوهش های صورت گرفته و استفاده از آن در فعالیتهای آموزشی، کنفرانس ها و فراخوان های علمی و آموزشی به شدت به چشم می خورد. تعداد قابل توجهی از تحقیقاتی که در موسسات آموزش عالی صورت گرفته است بیشتر در مورد ناسازگاری در محیط مدرسه و به صورت تئوری متمرکز است. اگر هر یک از راهبردهای اجرائی شده به طور کامل انجام نشود، تأثیر قابل ملاحظه ای نخواهد داشت. شاید دیگر زمان آن رسیده باشد که به دنبال شناخت راهکارها و هم چنین احتمالات جدیدتری برای مشخص کردن مسائل پژوهشی مربوط باشیم. با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و ناسازگاری در محیط مدرسه لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن چگونگی بررسی این موضوع پژوهش هایی انجام شود. با توجه به آنچه که مطرح شد پژوهش حاضر با هدف مذکور اجرا گردید.

۳- بحث درباره یافته ها (تجزیه و تحلیل داده ها، جدول کدگذاری، کدهای اولیه، مقوله ها/ مفاهیم، مضامین)

با گذشت چند روزی از سال تحصیلی و با مشاهده وضعیت شواهد موجود و همچنین با توجه به تجربیاتی که کسب کرده بودم متوجه شدم که باید مسئله مورد نظر و وضعیت مورد انتظار را با کمک خود دانش آموزان و اولیا و همکاران محترم حل و فصل نمایم. و تا حد توان شرایط بوجود آمده را بهبود بخشیم. بنا بر این در ابتدای امر راهکارهای زیر را به کار بستم.

۱- مصاحبه:

ابتدا در مورد اهمیت بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و ناسازگاری در محیط مدرسه سؤالاتی از دانش آموزان مخصوصاً دانش آموز مورد نظر و اولیای آنها پرسیده شد و آنها پاسخ های گوناگونی ارائه دادند که این پاسخ ها را به طور خلاصه یاد داشت کردم. وبا اساتید و مشاورین و همکاران محترم مصاحبه کرده و اطلاعاتی در این زمینه به دست آوردم.

۲ -برگزاری جلسه همکاران

جلسه ای با همکاران برگزار کردیم و در مورد مسئله بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان با همکاران بحث و گفتگو کردیم و نتایج آنها را نیز به صورت یادداشت برداری تدوین نمودم.

۳ -طرح پرسش

با توجه به پاسخ هایی که دانش آموزان و اولیاء مخصوصا اولیاء دانش آموز مورد نظر در پاسخ به سوالات در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان داده بودند لازم دانستم که اطلاعاتی را در این زمینه از اولیا بدست آوردم.

۴ - مطالعه

مطالعه ی کتابها، مجلات و تحقیقاتی که در این زمینه کار شده بود، که عنوان بعضی از آنها در منابع و مأخذ ذکر شده است نیز، راه حل هایی یافت شد.

۵ - مشاهده

یکسری از اطلاعات را با مشاهده مکرری که در جلسات و.... داشتیم به دست آوردم و از این طریق صحت نظر های ایشان در رابطه با پاسخ سوالات تأیید گردید. پس از بررسی اطلاعاتی که از طریق مصاحبه و طرح پرسش و مطالعه و مشاهده و نظریه های همکاران سایر مدارس و مشاوران امر به دست امد اطلاعات حاصل از این فرایند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و مواردی که باید در این زمینه تغییر و اصلاح یابد معین شد. صحبت با اولیای دانش آموز، تشویق دانش آموز به صورت کلامی و با دادن جایزه، دادن مسئولیت (شرکت در برنامه ها)، برقراری ارتباط عاطفی و توجه بیشتر به او جهت بالا بردن اعتماد به نفس در او از راه های پیشنهادی برای حل این مشکل می باشند. (امام علی ع) می فرمایند: «سرزنش مداوم باعث سرکشی کودکان و نوجوانان می شود.»

کد گذاری باز

شماره ها	عنوان کد گذاری ها
p ¹	اعتراض در برابر تبعیض بین دانش آموزان
p ²	سطح علمی بالا در انتقال دانش و تربیت و مهارت های ارتباطی معلمان
p ³	حس رقابت بین دانش آموزان
p ⁴	توجه به ظاهر و نوع لباس
p ⁵	لزوم تغییر روش آموزش و تربیت بخشی در مدارس
p ⁶	کافی نبودن آموزش و تربیت تئوریک در تربیت معلم
p ⁷	لزوم آشنایی با تفاوت های فردی دانش آموزان
p ⁸	اهمیت کسب تجربه
p ⁹	لزوم تجزیه و تحلیل مسائل روز برای دانش آموزان

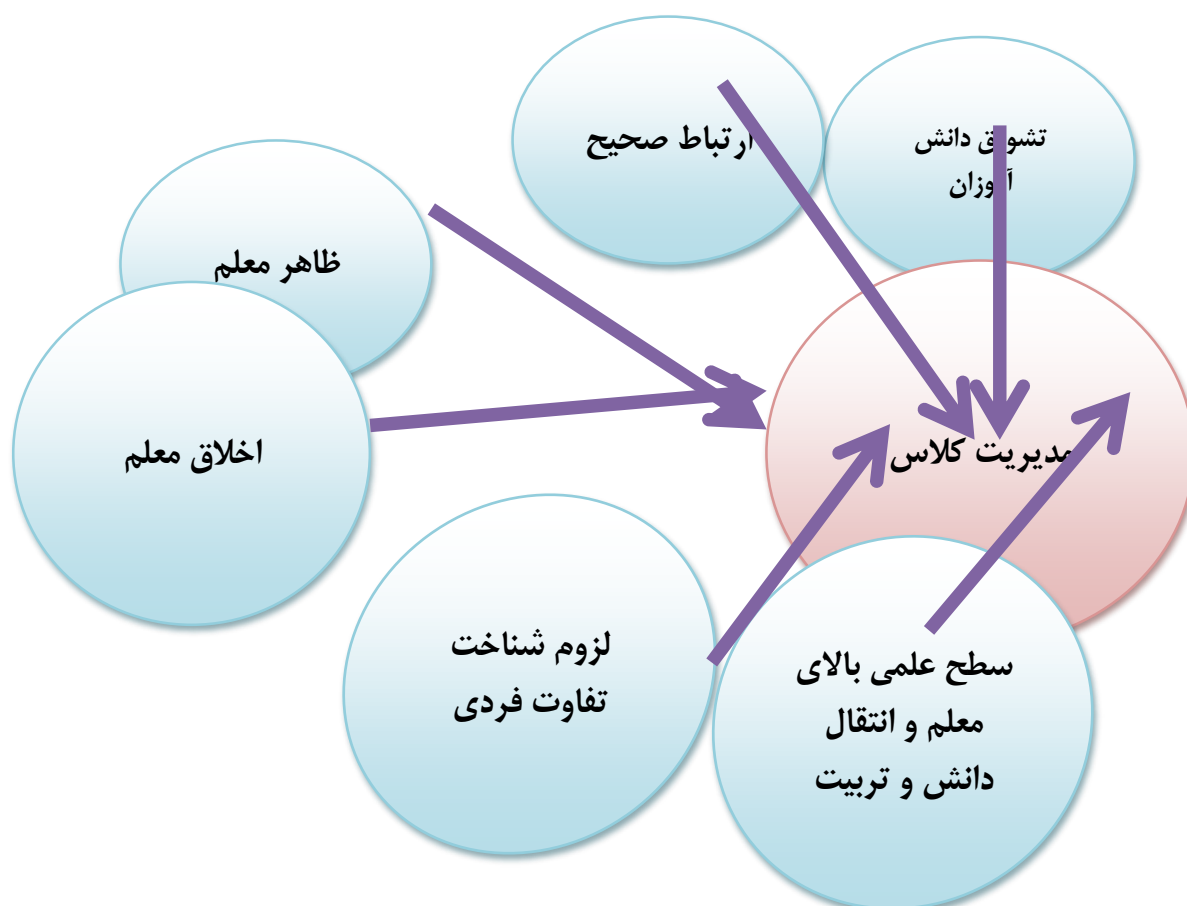
کد گذاری محوری

شماره ها	کدگذاری های باز مشترک
p ³	حس رقابت بین دانش آموزان
p ⁴	توجه به ظاهر و نوع لباس
p ⁵	لزوم تغییر روش آموزش و تربیت بخشی در مدارس
p ⁶	کافی نبودن آموزش تئوریک در تربیتی در تربیت معلم

شماره ها	کدگذاری های باز مشترک از نظر وابستگی به مسئولین
p ⁷	لزوم آشنایی با تفاوت های فردی دانش آموزان
p ⁸	لزوم تجزیه و تحلیل مسائل روز برای دانش آموزان

کد گذاری انتخا

۴- تأملی بر یافته های پژوهش (بحث درباره یافته های بدست آمده (تحلیل مضامین)، پاسخ به سوالات پژوهش)

گام های اجرای مستند سازی و اجرای تجربه روایتی :	
گام اول	مطلع کردن عوامل آموزشی از اقداماتی که قرار بود انجام گیرد و جلب نظر و حمایت آنان
گام دوم	برگزاری جلسه توجیهی با اولیا در جلسات تخصصی (مخصوصاً اولیا دانش آموز مورد نظر)
گام سوم	شروع آموزش و تربیت اخلاقی با استفاده از راهکارهای نوین راجع به بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان
گام چهارم	استفاده از روش های جذاب برای تشویق بیشتر و آگاهی بخشی به دانش آموزان مخصوصاً دانش آموز مورد نظر
گام پنجم	ارزیابی مجدد طرح تجربه محور و رفع ایرادات و نتیجه گیری در مورد طرح اجرایی

پس از گردآوری داده های لازم از طریق مطالعه کتابها، مجلات و تحقیقات انجام شده، پرسش ها، مصاحبه با دانش آموزان و مشاهده ی تجارب روایتی همکاران، به تجزیه و تحلیل آن ها پرداخته، ضمن تبادل تجربه با همکاران به راه حل های پیشنهادی زیر دست یافتیم:

الف : علل شخصیتی:

شخصیت امکان پیش بینی آنچه را که فرد در موقعیتی خاص انجام خواهد داد فراهم می کند. با توجه به نظریات سزار لمبروزو جرم شناس و پدر مردم شناسی جنایی ایتالیا میان نقص بدنی از یک سو و جنایت از سوی دیگر رابطه نزدیکی وجود دارد. آیزنگ مدعی است که بین ویژگیهای شخصیتی چون برون گرایی و رفتار انحرافی رابطه وجود دارد فرد برونگرا ماجراجو و مغرور است، سریعاً واکنش نشان می دهد. تمایل به پرخاشگری دارد، زود از کوره به در می رود، احساسات وی در کنترلش نیست. او بدون تأمل و اندیشه عمل می کند. سازمان روانی فرد به گونه ای است که برای هر عامل تهدید کننده ای از خود واکنش نشان می دهد و

معمولاً یکی از رایج ترین واکنشها به ناامنی، پرخاشگری است همچنین ناکامی هسته مرکزی شخصیت آدمی را مورد تعرض قرار داده و ویران می کند. نداشتن وضع روحی مطلوب به دلیلی ابتلا به برخی بیماریهای روحی و روانی بحرانهای ناشی از دوره بلوغ و برخی خصوصیات رفتاری افراد از جمله اضطراب و هیجان، احساس حقارت، غرور و ... موجب بروز پرخاشگری می شود.

ب _ علل خانوادگی

سختگیری ها، خشونت ها، سرزنش ها و تحقیرهای والدین مستبد اثرات مخرب و جبران ناپذیری بر روی ساختار شخصیتی کودکان و نوجوانان باقی می گذارد و احساس بی کفایتی، ترس و انزوا و گوشه گیری، ناتوانی در برقراری روابط عاطفی و اجتماعی ناسازگاری و پرخاشگری و ... می تواند زاینده چنین رفتارهای ناسنجیده و نابخردانه والدین باشد. بر اساس یک تحقیق ۴۶٪ بزهکاران جامعه ما در خانواده های بی قید و بند زندگی می کرده اند) در تحقیق دیگر ۷۵٪ پسران پرخاشگر از وجود پدر محروم بوده و یا الگوی فردی برای یادگیری نداشته اند الگوهای خانوادگی نیز بار فتار پرخاشگرانه ارتباط دارد.

ج _ علل آموزشی:

پژوهش های انجام شده حاکی از ارتباط پرخاشگری با مشکلات یادگیری است.... پرخاشگری با پیشرفت تحصیلی ضعیف و ناکامی در مدرسه همراه می باشد. پرخاشگری واکنش کلی نسبت به ناکامی است هر چند افراد همیشه پاسخهای پرخاشگرانه آشکار از خود نشان نمی دهند و آنها را در وجود خود سرکوب می کنند. مثلاً پسری که بوسیله یکی از همکلاسان خود مورد اهانت قرار گرفته، غالباً به طور فیزیکی به او حمله ور می شود. زد و خوردها و دعوای حیاط مدرسه خود نشانه هایی از این پرخاشگری ها است.

د _ علل اجتماعی

پرخاشگری ناشی از ناکامی های بنیادی یا یادگیری و مشاهدات محیطی است. تحقیقات بندورا (۱۹۷۳) نشان داده است که پرخاشگری کاملاً جنبه تقلیدی دارد و از راه مشاهده کسب می شود. طرد یا روشهای انضباطی غلط در افزایش پرخاشگری نقش داشته اند. با توجه به فزونی پرخاشگری در جامعه صنعتی و شهری امروزی، برخی برای توجیه این پدیده وسایل ارتباط جمعی را مسئول می دانند زیرا فیلم، مجله، روزنامه، کتاب، تلویزیون، ویدئو، ماهواره حاوی تصاویر و مطالبی است که در آن اشاره به خشونت، تهاجم و جنایت بسیار دیده می شود.

یک تحقیق مهم در این زمینه نشان داده است که نه زندگی خانوادگی یک پسر، نه عملکرد مدرسه ای و نه زمینه خانوادگی وی، بلکه مقدار برنامه های خشن تلویزیونی که در نه سالگی تماشا می کرده است تنها و مهمترین عامل تعیین کننده میزان پرخاشگر بودن او در ۱۰ سال بعد یعنی سن ۱۹ سالگی بوده است. از مهمترین راهکارها در امر آموزش و تربیت در این برهه همکاری دانش آموزان و اولیا است. چرا که مثلث همکاری اولیا، دانش آموزان و مربیان، مشکلات مهمی را مثل مسائل مربوط به بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان حل نموده و کمک شایانی به بهبود اوضاع پیش آمده می کند. حتی مانند یک مدرسه خلاق مشارکت محور عمل می کند. یکی از آبخشورهای فکری کلاس و مدرسه مشارکت محور، «رویکرد یادگیری تلفیقی/ ترکیبی» است که طی آن آموزش و تربیت بر اساس فرایند همکاری و امکانات و ارتباطات به بیرون از مدرسه و کلاس درس محول می شود. از دیگر مبانی نظری مستتر در ژرفنای این مقوله می توان به راهبرد «آموزش از طریق گروه همسالان» اشاره کرد و مبانی نظری بارز دیگر در روش مشارکت محور خلاق برگرفته از روش ساختارگرایی است و الگوی برنامه ریزی شامل یک تغییر در ساختار آموزش و تربیت خواهد شد که نقش ها و مسئولیت های متفاوتی از قبیل مدیریت گروه های اخلاقی، علمی و تربیتی، نظارت بر روند پیشرفت تربیتی و درسی دانش آموزان، تهیه نوار ویدئو یا پاورپوینت یا جزوه درسی برای مبحث تربیتی جدید را برای همکار فرهنگی ایجاد می کند.

در اقدام اول با شرکت در جلسات انجمن اولیا و مربیان و همکاری عوامل آموزشی مدرسه شماره تلفن های والدین دانش آموزان مخصوصاً والدین دانش آموز مورد نظر را به صورت لیست درآورد و از طریق پتل اس ام اس با آنها در ارتباط بودم. در این رابطه با آنها پیرامون جلسات تربیتی و آموزش اخلاقی چه در فضای مدرسه و چه در فضای مجازی هماهنگی ایجاد می کردم. در اقدام بعدی نرم افزار ها و برنامه های مرتبط آموزشی را در ارتباط با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان تهیه نموده و در قالب برنامه روزانه با اولیای دانش آموزان مخصوصاً دانش آموز مورد نظر هماهنگی می نمودم.

بعد از این اقدام فایده های آموزشی مرتبط با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان را به صورت پاور پوینت و تولید محتوا در آورده و با دانش آموزان مخصوصاً دانش آموز مورد نظر به صورت تعاملی از طریق گروه تربیتی به آموزش می پرداختم.

با تشکیل کارگروه تخصصی زمینه کامل و دقیقتری جهت ارتباط تعاملی با دانش آموزان مخصوصاً دانش آموز مورد نظر فراهم گردید که باعث تکمیل برنامه های تربیتی می شد. والدین نیز موظف بودند از طریق ارسال پیامک و یا در فضای مجازی نتایج حاصله را گزارش دهند.

تهیه بروشور راجع به بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و نصب در برد آموزشگاه اقدام بعدی در این رابطه بود. همچنین مسابقه ای تحت عنوان آنچه که پیرامون مسائل مربوط به بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان آموزش داده بودم، برگزار نمودم و به نفرات برتر در این رابطه جوایزی اهدا نمودم. در این رابطه جهت تشویق دانش آموز مورد نظر به او نیز جوایزی ارزنده داده شد.

با تحقیقاتی که از دوستان و همسایگان در رابطه با رفتار او بدست آورده بودم مشخص شد که او در خانه مورد تنبیه بدنی توسط مادر و خواهرش قرار می گیرد و چون نمی تواند با آنها مقابله به مثل کند، تمام عقده های روحی و روانی خودش را در مدرسه با پرخاشگری و آزار و اذیت دیگر دانش آموزان و درس نخوندن جبران می کند.

با عملی کردن بعضی از راه حل های پیشنهادی به نتیجه دلخواه خود نرسیدم. با اطلاعاتی که بدست آورده بودم، تصمیم گرفتم به عنوان یک ولی نسبت به دانش آموزم در حیطه کاری ام با جدیت با مادرش برخورد نمایم. چند بار با مادرش صحبت کردم. اما مادرش همیشه از گفتن واقعیت طفره می رفت. تا این که در جلسه ای به او گفتم اگر رفتارش را به همین صورت ادامه دهد مجبور می شوم به مرکز مشاوره اداره آموزش و پرورش متبوع اطلاع دهم و تا وقتی که این مشکل بر طرف نشده در کلاس درس من حاضر نشود. وقتی مادر دانش آموز جدیت مرا در این امر دید مجبور شد تمام رفتارهایش را برایم توجیه کند از جمله فقر خانواده، داشتن فرزند معلول جسمی که بر اثر سانحه تصادف معلول شده بود، کار کردن بیش از حد همسر و دیگر فرزند پسرش و ... از جمله دلایل او بودند، با همدردیها و جلسات منوالی که با او داشتم، از او خواستم به خداوند بزرگ اتکا و امید داشته باشد و مشکلات را با اذیت کردن فرزندش بیشتر نکند، چرا که فرزندان کوچکمان هر قدر هم با این نوع مشکلات، دست و پنجه نرم کنند، باز هم در دنیای زیبای کودکانه خود با رویاها و آرزوهای خوش و دل انگیزشان به سر می برند.

پس از اقدامات یاد شده، از رفتار دانش آموز مشخص بود که تغییر و تحولی در او ایجاد شده و روز به روز از نظر رفتاری و درسی با کمک دیگر دانش آموزان پیشرفت می کند، تصمیم گرفتم نتایج روش ها و بررسی های بکار گرفته شده را که موثر بوده است، در جلسه شورای معلمان مطرح کنم. آنها عبارتند از :

- آرام شدن دانش آموز از نظر رفتاری
- پیشرفت چند نمره ای در دروس نسبت به نمرات قبلی
- علاقه مند شدن دانش آموز به درس و مدرسه و دوستان.
- نظر خواهی از کادر آموزشی و اداری و پرورشی مدرسه درباره روش های به کار رفته
- انجام تکالیف درس در کلاس، خانه و تحویل به موقع آن و مواردی از این قبیل.

نتایج تجربه

پس از انجام اقدامات فوق ، شرایط تا اندازه ای تغییر کرد که این تغییر هم در رفتار دانش آموزان بخصوص دانش آموز مورد نظر مشهود بود و هم دانش آموزان درمورد بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان آگاهی بیش تری داشتند و هم موجب مستند سازی قوی تجربه زیسته در رابطه با ناسازگاری در محیط مدرسه برای اقدام عملی همکارانم گردید. همچنین موارد زیر نیز به بهترین شکل به نتیجه رسید. ۱- یکپارچگی نظام تربیتی در آموزشگاه با آموزش تربیت محور مسئله بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان ۲- مستند سازی تجربیات در رابطه با ناسازگاری در محیط مدرسه و اجرای محور های سند تحول بنیادین در مدرسه ۳- بهبود سطح آگاهی دانش آموزان و کسب تجربیات بیشتر در رابطه با بهبود و رفع پرخاشگری دانش آموزان و ناسازگاری در محیط مدرسه

- حاضر شدن دانش آموز با شور و نشاط در کلاس درس
 - رفتار او با دیگر دانش آموزان توهین آمیز و پرخاشگرانه نبود و لج بازی نمی کرد.
 - برقراری دوستی و رفاقت بین او و بچه ها.
 - همه در کلاس به یک هدف فکر می کردند. تلاش، کوشش و موفقیت
 - برقراری ارتباط عاطفی بیشتر و رفتار مناسب خانواده با فرزندشان و ارتباط مداوم با مدرسه
 - رضایت مدیر و معاون از دانش آموز
 - رضایت و توجه داشتن دیگر دانش آموزان به او
- نتیجه می گیریم، هر کسی اگر بخواهد گامی را در جهت رفع مشکلی و بهبود آن وضع به وضع مطلوب بردارد، می تواند. پس خواستن توانستن است.

انشاء الله، با امید به سریلندی تمامی عزیزانی که در این راه زحمت می کشند .

در نهایت از دانش آموزان خواستم در مورد آنچه که به آنها آموختم ، مطالبی را خلاصه وار بگویند. آنها اشاره هایی نمودند. سپس خودم مجدداً به صورت خلاصه آنچه را که در نتیجه گرفتن از این واقعه نگاری مد نظرم بود روی تابلو نوشتم و خواستم بگویند که چه چیز هایی را درک کرده یا فهمیده اند. سپس مجدداً نکاتی گفتم و توضیحاتی بیان نمودم و در پایان با دو سه سوال بازخورد تقریباً مثبتی از میزان فهم صحبت هایم در فراگیران دریافت نمودم. P9

پیشنهادهات

- ۱ - زمان خاصی را به فعالیت پژوهشی اختصاص دهید.
- ۲ - در صورت امکان با دوستی منتقد یا به صورت گروهی کار کنید.

- ۳ - برای صرفه جوی در وقت، در جمع آوری اطلاعات از حمایت‌های اداری استفاده کنید .
- ۴ - برای برنامه ریزی پژوهش، از مدرسان دانشگاهی یا سایر کارشناسان مشاوره و راهنمایی بگیرید.
- ۵- قبل از شروع فعالیت پژوهشی، پیشینه ی پژوهشی مربوط به موضوع را مطالعه کنید.

منابع

- آرنسون. (۱۳۸۵). روان‌شناسی اجتماعی، ترجمه: شکر کن، [بی‌جا]: نشر رشد
- بی.ا. (۱۳۸۴). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه: رضا فاضل، تهران: سمت
- بیرو، آ. (۱۳۷۵). فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه: باقر ساروخانی، تهران: نشر کیهان، چاپ سوم.
- حسنی، ا. (۱۳۸۳). کتاب زنان، شماره هفتم، انتشارات شورای فرهنگی و اجتماعی زنان.
- درویش پور، م. (۱۳۷۸). «چرا مردان به اعمال خشونت علیه زنان ترغیب می‌شوند؟»، مجله زنان، سال هشتم، ش ۵۶.
- رفیع پور، ف. (۱۳۷۷). کندوکاوها و پنداشتها، تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ نهم.
- سازمان جهانی بهداشت، انجمن آموزش بهداشت و ارتقای سلامت خانواده. (۱۳۸۱). خشونت علیه زنان، مترجم: رفیعی فر و دیگری، تهران: نشر تندیس.
- سرمد، ز. و دیگران. (۱۳۸۵). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران: نشر اگه، چاپ دوازدهم.
- شاملو، س. (۱۳۷۸). بهداشت روانی، تهران: نشر رشد.
- شری، ج. و دیگری. (۱۹۹۴). پرسشنامه ارزش‌های شخصیتی (P.V.Q)، مترجم: ابوالفضل کرمی، جزوه آموزشی شرکت روان تجهیز سینا.
- صدیق سروسناتی، ر. (۱۳۸۵). آسیب شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات آن.
- فرجاد، م. (۱۳۶۳). آسیب شناسی اجتماعی و جامعه شناسی انحرافات، تهران: نشر بدر.
- کریمی، ی. (۱۳۸۲). روانشناسی اجتماعی (نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها)، تهران: انتشارات ارسباران، چاپ یازدهم.
- کریم، ی. (۱۳۷۳). روان‌شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات پیام نور.
- طباخی، ا. (۱۳۸۵). بررسی جامعه شناختی خشونت علیه زنان در خانواده و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مطالعه مورد شهر ارومیه)، پایان نامه کارشناسی ارشد تهران، دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات.
- طاهری بجد، م. (۱۳۸۱). جایگاه خشونت در حقوق کیفری، رساله دکتری حقوق جزا و جرم شناسی، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۷۲) راهنمایی و مشاوره کودک (مفاهیم و کاربردها)، تهران: سمت.